

Verkiezingsstrijd in Suriname

Gouden bergen in de jungle

In Albina zijn vijf stembureaus

Een ziekenhuis, een nieuwe school, een weg naar Paramaribo. In aanloop naar de verkiezingen van 25 mei wordt de inwoners van Albina en Moengo van alles beloofd. Maar er is nog veel oud zeer. **DOOR ELLEN DE VRIES BEELD HUGO DEN BOER**

OOIT WAS ALBINA – grensplaatsje en tevens de hoofdstad van het district Marowijne – een geliefde badplaats. Het stadje was befaamd om zijn witte zoetwaterstranden tegen de achtergrond van wuivende palmen en fraaie, statige houten landhuizen. ‘Nu is Albina een vergeten gat’, vindt John Samuel. Het strand, vol lege petflessen, blikjes en ander afval, biedt een mistroostige aanblik. In elke conversatie over Albina dat ongeveer 3500 inwoners telt, valt na een paar zinnen al snel het woord ‘oorlog’. Na de Binnenlandse Oorlog (1986-1992), zoals de strijd tussen bevelhebber Desi Bouterse en zijn vroegere lijfwacht Ronnie Brunswijk genoemd wordt, was er van Albina weinig meer over. De oorlog denderde er als een bulldozer overheen en liet het in rookpluimen achter.

Bewoners, bevreesd voor hun hachje, staken massaal de grensrivier Marowijne over naar buurland Frans-Guyana. Niet alleen die van Albina maar ook de andere inwoners van het Marowijnedistrict renden voor hun leven. Het leger veepte in de zoektocht naar Brunswijk en zijn mannen hele dorpen van de kaart. Brunswijk en zijn Jungle Commando’s kozen militai-

re maar ook economische doelen: de bauxiet-, palmolie- en houtindustrie, maar ook water- en elektriciteitsvoorzieningen werden beschoten en gebombardeerd. Het Jungle Commando blies bruggen op en vernielde de weg naar het oosten om militairen de pas af te snijden. Dit alles om Bouterse te dwingen verkiezingen uit te schrijven, aldus Brunswijk zelf.

Ook de tienjarige John Samuel ontvluchtte zijn woonplaats Moengo. Moengo telt ongeveer tienduizend inwoners en is de tweede stad in het district. Eens was het een welvarend mijnwerkersstadje met fris geschilderde huizen, luxe winkelmagazijnen, een bioscoop, zwembad en zelfs golfbaan. Ook daar is niet veel meer van over. Het is een verpieterd buurtschap, waar ‘weinig te beleven valt’, sombert een van de Surinaamse reisgidsen. Bovendien is er weinig economische bedrijvigheid meer. In de goede

Bouterse wil eindelijk het werk ‘afmaken’ waaraan hij dertig jaar geleden begon

oude tijd bood bauxietmaatschappij Suralco werk aan zo’n 2200 werknemers. Nu is dat aantal drastisch geslonken tot een paar honderd.

Samen met zijn moeder week John uit naar de ‘overkant’, zoals Frans-Guyana steevast aangeduid wordt. Terecht, bleek later. Zijn moeder, een tante van Ronnie Brunswijk, werd gezocht door het leger; de vrouw die men aanzag voor zijn moeder werd gedood. Jarenlang verbleef John Samuel in een van de Franse vluchtelingenkampen die in allerijl uit de grond gestampt werden. Toen in 1992 een vredesakkoord was bereikt, keerde het merendeel weer terug naar Suriname, maar velen bleven. In kleurige motorbootjes pendelen ze heen en weer tussen Albina en het Franse havenstadje Saint-Laurent. Vaak hebben ze een huis in Frans-Guyana, maar doen zaken in Suriname.

PAL VOOR HET GEBOUW waarin het politie-bureau en het districtskantoor van Albina gevestigd zijn, hangt een *banner* met zijn portret. Levensgroot. ‘Stem NDP, Iwan John Samuel no 2 op de lijst van Marowijne’, luidt de slogan. Op zijn auto prijkt de leus ‘*Gi wan betre Marwina*’ – voor een beter Marowijne. Na de vrede en het herstel van de democratie kwam de wederopbouw langzaam op gang. Te langzaam. Als John Samuel spreekt van een ‘vergeten gat’ bedoelt hij dat Albina aan zijn lot is overgelaten. Niet alleen Albina, het hele district.

Het is vooral de ideologie van Bouterse’s Nationaal Democratische Partij (NDP) die hem aanspreekt, zegt hij. Kijk, wijst hij naar de banner met daarop de kernwoorden: veiligheid, werkgelegenheid, onderwijs, sociaal-economische ontwikkeling. *Dat na stabiliteit* – dat is stabiliteit. Het partijprogramma in een notendop.

Of speelt vooral pragmatisme een leidende rol bij de keuze voor deze partij? Eerder ving Samuel bij de partij van zijn neef Brunswijk bot met zijn plannen voor een werkgelegenheidsproject in Moengo: een rumbafabriek. Bij de partij van Bouterse denkt hij meer kans te maken om zijn project te realiseren. De werkloosheid in Moengo en Albina is groot. Exacte cijfers heeft hij nu niet paraat, maar ongeveer een op de drie volwassenen heeft geen werk in Marowijne, schat hij. Hij heeft de stellige overtuiging dat de NDP van Desi Bouterse, die deel uitmaakt van de Megacombinatie, het beter zal aanpakken dan de huidige Nieuw Front (NF)-regering onder leiding van president Ronald Venetiaan.

‘Wat gebeurd is, is gebeurd. Dat kun je niet terugdraaien’, zegt John. Bouterse is een van de hoofdverdachten in het 8 december-straftproces, dat nu plaatsvindt in Suriname. ‘Iedereen maakt fouten in zijn leven.’ ‘Mijn moeder steunt me’, verzekert hij desgevraagd: ‘Ik ben haar zoon.’ Denkt hij dat Bouterse als hij de verkiezingen wint, wat waarschijnlijk is, de rechtszaak zal proberen stop te zetten? ‘Geen idee. Ik laat dat allemaal over aan de justitiële macht.’

’s Avonds is er een kleine vergadering in het café van uitbaatster Heroïna. Mocht een

bezoeker haar naam vergeten zijn, die staat voor de zekerheid in blauwe letters op haar arm getatoeëerd. Heroïna, zelf geen Surinaamse, is de NDP gunstig gezind. Haar café is van verre al herkenbaar aan de paarse NDP-vlaggen. Binnen hangen paarse slingers aan het plafond die glinsteren in zon- en avondlicht. Het is de vaste ontmoetingsplek voor de partijleden. De organisatoren en propagandisten praten *en petit comité* wat er nog geregeld moet worden voor 25 mei.

In Albina zijn vijf stembureaus. De kiezers worden de komende dagen nogmaals opgeroepen hun identiteitskaart in orde te maken. Zonder die kaart worden er geen stembiljetten verstrekt. Maandag komt er propagandamateriaal uit Paramaribo: T-shirtjes, petjes en *specimen*: voorgedrukte stembiljetten waarop aangekruist wordt op wie de achterban straks moet stemmen. Op alle stembureaus zijn de partijen aanwezig die kandidaten hebben in het district. De propagandisten van de partij proberen zwevende kiezers op het laatste moment over te halen op hun partij te stemmen; de anderen controleren of de telling wel eerlijk verloopt als de bureaus gesloten zijn.

Sommige kiezers komen van heinde en verre. Elke partij heeft eigen bussen en boten waarmee de achterban gratis vervoerd wordt. Veel mensen uit dit district hebben immers een schamel inkomen, een bus- en bootreis is een aanslag op de huishoudpot. John Samuel regelt vervoer vanuit Frans-Guyana. Daar wonen maar liefst vijftienhonderd kiezers die de Surinaamse nationaliteit hebben, John zelf woont daar ook. ‘Niet alleen de organisatoren en propagandisten, ook de oudjes en de mensen die van ver komen moeten koffie en wat te eten krijgen als ze gestemd hebben’, vindt een van de aanwezige vrouwen. Er wordt geklaagd dat het hoofdbestuur in de

De kansen van Ronnie Brunswijk zijn aanzienlijk geslonken

Op 25 mei gaan Surinamers naar de stembus voor de parlementsverkiezingen, die om de vijf jaar plaatsvinden. Het parlement heet De Nationale Assemblée, afgekort DNA. Suriname kent een kiesdistrictenstelsel en is onderverdeeld in tien districten. Suriname telt in totaal slechts een half miljoen inwoners, waarvan het merendeel in de hoofdstad Paramaribo woont. Daar zijn ook de meeste zetels te verdelen: zeventien van de 51. In kiesdistrict Marowijne drie. Bij de vorige verkiezingen won de A-combinatie twee zetels en de Pertjahah Lahur één. Op 25 mei zijn er ook verkiezingen voor de ressortraden, een soort gemeenteraden, die een belangrijke rol spelen bij het kiezen van de president en vice-president. De president wordt in principe gekozen door leden van DNA. Maar als een tweederde meerderheid ontbreekt – wat vaak het geval is – wordt de beslissing overgelaten aan de Verenigde Volksvergadering (VVV), die bestaat uit leden van de DNA, ressortraden en districtsraden. Hier geldt een gewone meerderheid van stemmen.

stad geen goede berekening heeft gemaakt: er is te weinig geld beschikbaar voor rijst. Een maaltijd zonder rijst is geen maaltijd!

MET ZIJN PARTIJ denkt John Samuel twee van de drie districtszetels binnen te slepen en anders hoopt hij via voorkeurstemmen in het parlement gekozen te worden. Reëler is echter dat neef Ronnie die twee zetels behaalt. Die is zijn campagne al vroeg en met verve begonnen. Ook in Albina wapperen de vlaggen van zijn partij en rijden knalgele campagneauto’s rond met daarop de tekst: ‘Brunswijk, *king of Marowijne*’. De flanken van de auto zijn beschilderd met zijn beeltenis. Vanonder zijn cowboyhoed kijkt Brunswijk de kiezer lachend aan.

In zijn woonplaats Moengo is Brunswijk populair. Tijdens een campagne in het nabijgelegen Ricanaumofa, acht kilometer boven Moengo, wordt hij inderdaad als een vorst binnengehaald. ‘Moesjes’ – zoals oudere Surinaamse vrouwen genoemd worden – hangen om zijn nek. Als een koning paradeert Brunswijk langs de houten huisjes van het dorp over de oranje-kleurige paden en zwaait. Dit is duidelijk een thuiswedstrijd. ‘Wij willen Ronnie’, roepen de moesjes. Zijn A-combinatie maakt deel uit van de huidige regering en leverde maar liefst drie ministers. Omdat de A-combinatie te laat was met het indienen van de kandidatenlijsten in de districten Paramaribo, Wanica en Para – samen goed voor 27 zetels – mag ze daar niet meedoen aan de verkiezingen. Brunswijk wist op het nippertje de deadline te halen. Door een helikopter te charteren was hij net op tijd in zijn eigen district. Omdat de kansen op regeringsdeelname nu aanzienlijk geslonken zijn, was de deceptie onder de achterban groot. In een land waar men het doorgaans met de tijd niet zo nauw neemt, werd er nu schande van gesproken dat de A-combinatie er niet in was geslaagd op tijd de kieslijsten in te leveren. Eerder stelde Brunswijk nog vol bravoure dat hij tien tot elf zetels zou binnenhalen, waarmee de combinatie een interessante coalitiepartner zou kunnen vormen voor de winnaar van de verkiezingen. Ik denk vijf zetels, zegt hij nu deemoedig, als de vraag hem wordt voorgelegd.

Men ontken het, maar toch wordt politiek in Suriname vaak bedreven op basis van etniciteit. De A-combinatie komt op voor de marrons: nakomelingen van gevluchte plantageslaven die zich destijds diep in het oerwoud vestigden om zich te verschuilen tegen aanvallen van de blanke kolonist. Ook Brunswijk is een marron. Net als John Samuel trouwens. Samen met de indianen, die tegenwoordig inheemsen genoemd willen worden, vormen de marrons de bewoners van het binnenland. De inheemsen hebben geen eigen partij. Een deel van hen vond dat de marronpartijen het best hun belangen zouden kunnen behartigen. Maar na het debat met het inleveren van de kieslijsten overwegen sommigen nu over te stappen naar de Megacombinatie, zodat hun stem niet verspild wordt en ze gehoord zullen worden in het parlement. De nummer 1 op de lijst van de Megacombinatie in dit district is de inheemse Ramses Kajoeramari: het dorpsheer van Galibi.

Brunswijk kan in elk geval verzekerd zijn van de nodige steun van de marrons in zijn eigen district, Marowijne, maar daarbuiten valt nog een wereld te winnen. Vandaag vertrekt hij naar Stoelmanseiland en Drietabbetje in het district Sipaliwini. In Brokopondo, waar veel marrons wonen, probeert de A-combinatie eveneens ziertjes te winnen. Ook de NDP voert van oudsher al vroeg campagne in het binnenland, in de districten waar de A-combinatie actief is. En niet onsuccesvol.

De Nationale Partij Suriname (NPS), onder-

